

עניינים:

1. הקדמה.....2
2. שדה אמנות
- מודרנית.....3-9
- 2.1. מהי אומנות.....3-4
- 2.2. ספרות ושירה בישראל.....4-7
- 2.3. אמנות החותרת לשינוי חברתי.....7-9
3. "ערס פואטיקה" השירה המזרחית החדשה בשדה השירה העברית
המודרנית.....10-23
- 3.1. שדה השירה המזרחית בישראל.....10-12
- 3.2. "ערס פואטיקה".....12-14
- 3.3. הלגיטימיות של קבוצת "ערס פואטיקה" בשדה האמנות המודרנית.....15-23
4. סיכום.....24-25
5. ביבליוגרפיה.....26-28

הקדמה

קבוצת "ערס פואטיקה" הוקמה על-ידי המשוררת עדי קיסר, והחלה מתוך ערבי שירה וספוקן וורד מזרחים המלווים ברקדניות בטן, תקליטנים, מוזיקה וקהל ששמח להיחשף לתרבות שונה, בועטת וחותרת תחת ההגמוניה האשכנזית.

במסגרת מחקר זה נאספו מאמרים, כתבות, טורי דעה, טוקבקים, פוסטים ותגובות בפייסבוק, אשר דנים בקבוצת "ערס פואטיקה", דנים בלגיטימיות של המחאה אותה מובילים משוררי הקבוצה וכן באופן בו מתנהלת המחאה והחתיירה תחת ההגמוניה אשר דוחקת את היוצרים המזרחיים אל שולי שדה השירה המודרנית. נראה כי נושא המחאה המזרחית בשדה השירה, מעורר דעות בקרב חוקרי השירה, משוררים, עיתונאים וכן הציבור הרחב – מזרחים ואשכנזים כאחד. נראה כי הקבוצה מעוררת הד תקשורתי וציבורי כאשר מצד אחד הביקורת היא על ההתלהמות, המיליטנטיות והפרובוקטיביות של משוררי הקבוצה, שבשל כך נטענת חוסר הרלוונטיות של הקבוצה כיוצרים לגיטימיים שיצירתם בעלת ערך פואטי ולא רק מחאתי. מצד שני הביקורת הינה על הביקורת המוטחת כלפי הקבוצה, שלה מייחסים היבטים של גזענות וכניעה להגמוניה האשכנזית.

שדה אמנות מודרנית

מהי אומנות

אומנות היא קשת רחבה של ביטוי יצירתי, אשר נועד להביע ערך אסתטי או יופי. מילון אוקספורד מגדיר את האומנות כ"ביטוי או יישום של מיומנות יצירתית אנושית, לרוב באופן ויזואלי. היצירה האומנותית תזכה לרוב בהערכה בשל יופייה או כוחה הרגשי." (Art, n.d). בין האומנויות הן אמנויות חזותיות דוגמת ציור, רישום, פיסול, אדריכלות, צילום וקולנוע; אומנויות הבמה כגון מוזיקה, תיאטרון ומחול; וכן אמנות הספרות והשירה.

ארכיאולוגים סבורים כי השימוש בכלים בקרב בני-האם החל לפני מעל שני מיליון שנים. הכלים הפרימיטיביים הללו היו בשימוש לצורך ציד, בניית מחסה והכנת בגדים, אך אין כל הוכחה כי הכלים היו בשימוש לצרכי אמנות. אם כי מומחי שונים משערים כי הדוגמה העתיקה ביותר של אומנות אנושית היא סדרה של סימנים חריטה בת כ-430,000 שנים שנמצאה באינדונזיה, אף שלא ידוע בוודאות כי החריטות הללו הן אומנות ולא היה להם שימוש פונקציונאלי אחר. נראה כי חריטות על גבי סלעים ואבנים מתועדים כ-60,000-70,000 שנים אחורה, וכן נמצאו בהודו סימנים בצורת גביעים המשוערים כי הינם עתיקים אף יותר, יתכן ובני 290,000 שנים. סימנים דומים נמצאו באתרים ארכיאולוגיים נוספים ברחבי העולם. בנוסף, נמצא כי בני-אדם במרוקו ענדו צדפים מכוסים בחמר לפני כ-80,000 שנים; בדרום-אפריקה אנשים צבעו אבנים וצדפים כקישוט לפני כ-70,000 שנים; בספרד ואינדונזיה נמצאו ציורים של כפות ידיים אנושיות על קירות של מערות, בני כ-40,000 שנים. דוגמאות אלו ודוגמאות נוספות לביטוי, נתפסות כוודאות למסורת אומנותית שהתפתחה אט-אט בקרב בני-האדם. יחד עם זאת קיים ויכוח סביב דוגמאות אלו, שכן יתכן ואמנות מוקדמת נוצרה לצרכי קישוט בלבד ולא לצורך ביטוי רגשי או אסתטי (Sheposh, 2017).

בהמשך, לפני כ-40,000 שנים הבני-אדם הקדמונים החלו לצייר דמויות של חיות על קירות המערות בהן חיו או תפסו מחסה. לרוב אלו היו ביזונים, צבאים וחיות אחרות שהדגימו את הצייד וסגנון החיים של התרבויות הקדומות. התרבויות האנושיות הגדולות ביותר דוגמת מצרים, יוון העתיקה ורומא השתמשו בציורים על-מנת לעטר קברים, ארמונות ובתים. עם התפתחותן וחדירתן של דתות, האומנות הפכה לאחד מהכלים בידי הדת. ציורים של נצרות מוקדמת וימי הביניים היו בעלי אופי דתי מובהק, ומוטיבים דתיים היו פופולריים מאוד בקרב אמנים לאורך שנים רבות. בתקופת הרנסנס באירופה, הדימויים שאבו השראה מהדמות האנושית האמתית, לצד הדימויים הדתיים (Sheposh, 2017).

אף שהסגנונות התפתחו והשתנו בהתאם לזמן ומקום, במהלך מאות שנים האומנות שיקפה לרוב דימויים דתיים ודימויים מציאותיים של גוף האדם. רק בסוף המאה ה-19, קבוצה של אמנים צעירים בצרפת החלה למרוד באקדמיה ופיתחה סגנון פחות ריאליסטי ודידקטי של אומנות, שכלל שימוש בטכניקות מגוונות ופרספקטיבות חדשות של אור וצל. כך נוצר אימפרסיוניזם, שנחשב לסגנון הראשון של האמנות המודרנית. בהמשך האומנות התפתחה לסגנונות מגוונים אף יותר, שכולם מרדו בסגנונות שהיו